

STUDIER AV GRÄSHOPPSÅNGARENS STRÄCK

av

Lars Gotborn

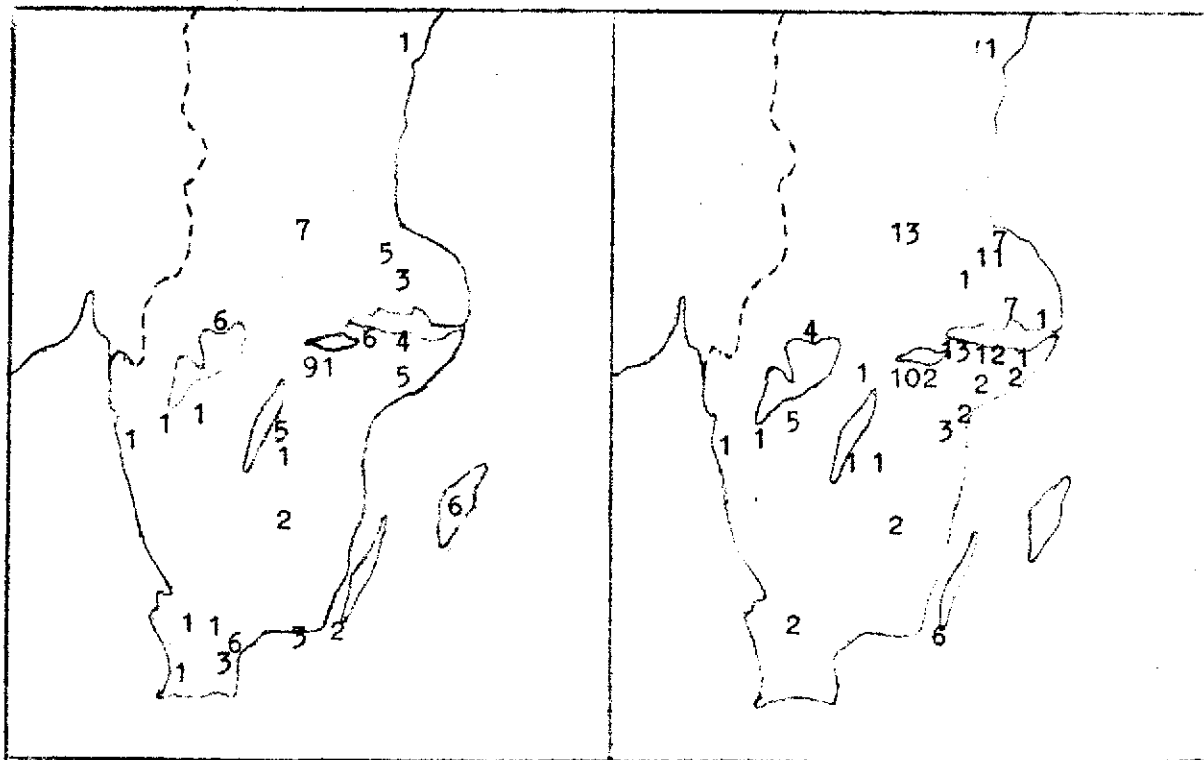
För att studera gräshoppsångarens sträck har Kvismare fågelstation under de två senaste åren sökt intressera landets ringmärkare att fånga så många sjungande gräshoppsångare som möjligt under våren och försommaren. Förhoppningen var att något eller några märkta exemplar skulle kontrolleras senare under samma säsong och att man på så sätt skulle kunna fastställa artens rörelser inom landet och eventuellt sträckets huvudriktning. Bakgrunden till undersökningen har tidigare presenterats mera i detalj (GOTBORN).

Såväl våren 1969 som 1970 utsändes därför upprop i vilka märkare med tillstånd att använda nät uppmanades att fånga gräshoppsångare inom sina verksamhetsområden. 1969 sändes uppmaningen till 119 enskilda märkare samt till landets fågelstationer och 1970 till 112 märkare. Av de senare var flera engagerade i fågelstationernas arbete varför uppropet indirekt även nådde de flesta av dessa. Till alla dem som deltagit i fältarbetet och till Ringmärkningscentralen, som vidarebefodrat en del av materialet, framföres ett varmt tack.

Båda åren ombads märkarna att efter avslutad säsong insända uppgifter om eventuellt märkta gräshoppsångare, 1969 till Ringmärkningscentralen och 1970 direkt till författaren. 1969 märkte 16 privatmärkare och 4 fågelstationer sammanlagt 162 stycken. 1970 hade fram till mitten av oktober 10 märkare meddelat att de lyckats märka gräshoppsångare. Mot slutet av denna månad sändes till dem som ännu ej hört av sig, c. 100 personer, en blankett på vilken de skulle fylla i antalet märkta exemplar eller om de ej lyckats fånga någon. 55 märkare återsände blanketterna före mitten av december. 20 enskilda märkare och 2 fågelstationer märkte tillsammans 202 exemplar under året. Man kan dock förmoda att ytterligare några märkts 1970 men ännu ej rapporterats. Var ringmärkningarna skett framgår av figur 1. Som synes har gräshoppsångarna fångats i samma områden båda åren. Förklaringen är att till stor del samma personer deltagit i arbetet såväl 1969 som 1970.

R e s u l t a t

Om man ser till undersökningens målsättning blev resultatet inte särskilt uppmuntrande. Ingen kontroll som kan bidra till klarläggandet av sträckriktningen gjordes och inte heller något återfynd har rap-

Figur 1. Antalet ringmärkta gräshoppsångare på olika lokaler i Sverige 1969 t. v. och 1970 t. h. Uppgifterna för 1970 är preliminära.

porterats hittills. Orsakerna kan sammanfattas i två punkter.

1. För få gräshoppsångare har fångats.
2. Fångsterna har ofta gjorts för sent på säsongen.

Det finns flera faktorer som bidragit till att hålla fångsterna nere. P. g. a. gräshoppsångarens nattliga uppträdande kan den bara fångas under dygnets mörka timmar. Detta innebär att fångst i allmänhet endast kan bedrivas under nätter som följs av dagar fria från arbete eller studier. Dessutom är uppehållsväder ett krav och vindstilla ett önskemål. Man bör också helst ha hjälp av minst en person. Allt detta bidrar till att reducera fångstillfällena och därmed antalet märkta och kontrollerade exemplar.

Av de gräshoppsångare som 1970 märktes på andra platser än Kvismaren har 1 ex. märkts före 15 maj, 33 ex. 16-31 maj, 44 ex. 1-15 juni och 21 ex. senare än 16 juni. Detta innebär att uppskattningsvis hälften av individerna redan anlänt till sina destinationsorter när de ringmärktes. Det är alltså en förhållandevis liten del av gräshoppsångarpopulationen som märkts under sådana omständigheter som kunnat ge upplysningar om sträckets riktning. Om man beaktar dessa faktorer så kom det negativa resultatet knappast som någon större överraskning.

Undersökningen har dock belyst andra sidor av gräshoppsångarens biologi på ett värdefullt sätt. De flesta märkare har översänt noggranna biotopbeskrivningar av märkplatserna och flera kontroller av tidiga-

re är märkta exemplar har gjorts på eller nära märklokalerna.

S a m m a n f a t t n i n g a v t i d i g a r e r e s u l t a t

Vid Kvismaren har t. o. m. 1970 märkts c. 450 gräshoppsångare. Av dessa har två rapporterats kontrollerade. Dessutom har ett vid Tåkern märkt exemplar fångats vid stationen. Endast ett återfynd av i Sverige ringmärkta gräshoppsångare har hittills erhållits. Data för nämnda kontroller och återfynd framgår av nedanstående sammanställning.

1259180	29.5.66	ad ♂	Vingslör 59.21 N/16.15 E, Lista, c. 12 km WSW Eskilstuna, SÖDERMANLAND.
	23.9.66		Bonnut 43.33 N/0.45 W, Basses-Pyrénées, FRANKRIKE. (Funnen skadad).
2236825	19.6.67	ad ♂	Hånger gård 58.22 N/14.48 E, ÖSTERGÖTLAND.
	28.5.69	fl	Hagstugan 59.10 N/15.20 E, Ekeby sn, NÄRKE.
	24.6.69	fl	Dito.
2275899	25.5.68	fl	Kvismaren 59.10 N/15.25 E, Norrbyås sn, NÄRKE.
	1.6.68		Söderfjärden, Fiholmsby 59.26 N/16.46 E, SÖDERMANLAND.
2290061	30.5.68	fl	Kvismaren 59.10 N/15.25 E, Norrbyås sn, NÄRKE.
	20.6.69		Haversjön 59.03 N/17.10 E, Björnlunda, SÖDERMANLAND.

Av dessa fynd är utan tvekan det första mest intressant. Under förutsättning att rapporteringen till Ringmärkningscentralen är korrekt - ringmärkarens kompetens är ställd utom tvivel - visar detta att det kan finnas en sydvästlig flyttningsväg, åtminstone som komplement till den sydostliga som annars ansetts som mest trolig. Den kontroll av en fågel som 1968 gjordes i Södermanland 6 dagar efter märkningen vid Kvismaren styrker i viss mån denna uppfattning. För de två övriga fynden har märkning och kontroll utförts olika år varför de i detta sammanhang har begränsat intresse.

S a m m a n f a t t n i n g

Tidigare återfynd och kontroller antyder att det finns en sydvästlig flyttningsväg som ett komplement till den förmodade sydostliga. 1969 och 1970 års landsomfattande ringmärkningsarbete gav ingenting som vare sig styrker eller förkastar denna teori.

Dessutom visar undersökningen att det är svårt att samla landets ringmärkare kring ett enda projekt, åtminstone under denna tid av året som så väl lämpar sig för andra ornitologiska aktiviteter och då många också har egna undersökningar igång.

R e f e r e n s e r

GOTBORN, L., 1970. Gräshoppsångarens förekomst och sträck. I Verksamheten vid Kvismare fågelstation 1969, sid. 18 - 19.